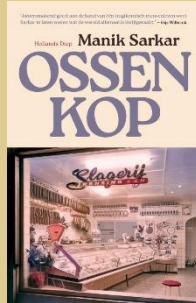

Inspiratiefiche

door Birgit Reynders

Ossenkop

Auteur: Manik Sarkar

Uitgever: Hollands Diep

Over de maker

Manik Sarkar is geboren in 1973 te Groningen, 1973). Hij is literair vertaler en schrijver. Hij vertaalde onder meer werk van Philippe Claudel. Nu is hij docent op de Vertalersvakschool. 'Ossenkop' is zijn romandebuut.

Lees meer: <https://www.manik.nl/>

Korte inhoud

Rensing groeit op in de slagerij van zijn ouders. Vanaf jonge leeftijd vertoont hij aanleg om het herkennen van kwaliteitsvolle runderen. Hij gaat naar de slagersschool om nadien mee in de slagerij te werken. Hij heeft geen plezier aan het doden van de dieren, maar ziet het als een noodzakelijk kwaad om de perfectie te bereiken. Hij ziet het belang van de winkel niet volledig in, hij is geobsedeerd door het perfect snijden en uitbenen van de dieren.

Rensing senior zorgt voor een winkelfuffrouw, een stille meid van 18 jaar. Ze is de dochter van een slagerij van een nabijgelegen dorp en weet hoe een winkel werkt. In het begin gaat de relatie stroef, maar meer en meer groeien Rensing en Jacomine naar elkaar toe. Jacomine vindt Rensing niet knap, maar is onder de indruk van zijn kracht. Van verliefdheid is geen sprake, maar ze delen een gevoel van verbondenheid.

Op zondag is Rensing onrustig, omdat de winkel dan gesloten is. Op één van zijn wandelingen passeert hij schapen. Hij is curieus hoe het zou zijn om een schaap te slachten. Hij steelt een schaap en ontleedt het, maar omdat hij geen zak of doek heeft gooit hij het vlees in de kadaverput van de boer.

Door de komst van een supermarkt is de toekomst van de slagerij onzeker. Rensing senior is hierdoor ongerust, maar Rensing zelf niet. Hij vertrouwt op de kwaliteit van zijn vlees.

Wanneer Rensing senior overlijdt, doet Rensing enkele aanpassingen in de winkel zoals een elektrische kassa en aluminium vleeshaken. Hij blijft te dure runderen kopen en de klandizie begint te minderen. Volgens Rensing ligt dit aan de klanten die goede merchandise niet herkennen. Jacomine schoolt zich bij en regelt alle administratie en contacten met klanten. De winkel ondergaat verschillende aanpassingen met de nodige financiële gevolgen. Rensing luistert niet naar de ideeën van zijn echtgenote. Om het hoofd boven water te houden regelt Jacomine een overeenkomst met het plaatselijke rusthuis. Rensing wil dit niet, maar moet zwichten. Hij heeft het moeilijk dat hij goedkoop, minderwaardig vlees moet aankopen en verkopen. Ze beginnen aan meer en meer rusthuizen te leveren.

Nadat een klant klaagt over het niet voorradig zijn van een bepaald stuk vlees begint Rensing goedkoop vlees aan zijn klanten in de winkel te verkopen en duur vlees aan de rusthuizen te geven. Hij vertelt dit echter niet en de klanten denken dat ze hoogwaardig vlees kopen. Hij begint te experimenteren met ontdood vlees, botresten, stukken vlees klemmen en vezels uitrekken...

Tot grote ergernis van Jacomine blijft Jans, een vroegere klasgenoot van Rensing, aangereden dieren aandragen. Rensing blijft de dieren verwerken voor Jans. Nadat ze een kat heeft gebracht onderzoekt hij het beest. Hij zegt Jans dat het niet eetbaar is, maar ze heeft niets anders. Hij geeft haar in ruil kip en verwerkt de kat om te verkopen in zijn winkel.

Als een van de eersten herkent Rensing de ziekte van Creutzfeld-Jakob bij runderen. Hij slaat een voorraad runderen op in zijn koelcel. Wanneer anderen geen veilig vlees meer kunnen verkopen heeft hij een gezonde voorraad. Aan het begin van het nieuwe millennium ligt de vitrine vol met aangepaste waren zoals worstenbroodjes en kant-en-klare lasagne. Zelfs vleesvervangers vinden hun weg tot in de vitrine. Vlees bestelt Rensing bij de groothandel. Af en toe zit er een goed rund tussen. Dan leeft Rensing zich uit.

Niet lang na het overlijden van Jans sluit Rensing de winkel. Hij verkoopt alles en wat er nog overblijft gooit hij weg, zelfs zijn wijnrode boek. Rensing gaat naar het slachthuis. Hij kleedt zich uit en gaat aan een haak hangen om verwerkt te worden in het vlees.

1

HET VERHAAL

Cover

- Wat vind je van de cover? Aantrekkelijk / oubollig / passend bij het verhaal / herkenbaar
- Misschien ken je een slagerij die er nog net zo uitziet? De cover verwijst naar de authentieke slagerij van het verhaal)

Het boek verwijst regelmatig naar “Handboek voor de slager” (J.W. Baretta, 1955). Dit boek heeft een dieprode omslag:

www.dbnl.org/tekst/bare028hand01_01/downloads.php. Rensing krijgt dit boek van zijn vader als afstudeercadeau.

- Stel dat het boek ‘Ossenkop’ een cover had zoals ‘Handboek voor de slager’, zou je dit aantrekkelijker/ saaier/ passender... vinden?

Personages

De personages zijn niet diep uitgewerkt. Ze flirten met stereotypes en clichés.

- Wat vind je van de personages? Zijn ze diep of oppervlakkig uitgewerkt? (eerder oppervlakkig)

- Vond je de beperkte uitwerking van de personages een gemis in het verhaal? Of maakte dit het verhaal net sterker?
- Hoe beschouw je de verhouding tussen de fysieke omschrijvingen en de innerlijke kenmerken van de personages? (De fysieke omschrijvingen zijn sterker dan de innerlijke kenmerken van de personages. Ook bij de dieren is er een beeldende beschrijving. Is dit een bewuste keuze van de auteur? Draagt het bij tot het algemene gevoel van de roman?)
- Er is veel stilte in het boek. De communicatie tussen de personages is beperkt. Hoe zou het verhaal kunnen lopen als er een gezondere communicatie was tussen bijvoorbeeld Rensing en zijn ouders? En met Jacomine?

Rensing:

- In het boek wordt nooit zijn voornaam genoemd.
- Welk gevoel geeft het je dat het hoofdpersoonage nooit met een voornaam wordt aangesproken? (Zonder voornaam blijft het hoofdpersoonage vrij anoniem, het versterkt het leven en falen van het personage waar het verhaal over gaat)
- Natuurlijke aanleg voor het herkennen van kwaliteitsvolle runderen.
- Beste leerling ooit van de Leeuwarder Slagersvakschool
- Stille jongen met Gronings accent
- Fysieke omschrijvingen: zware man, fors, hoog, rechthoekig, met een breed gezicht, Lichtgrijze ogen, brede platte neus, wijde neusgaten, grauwe wangen, vlassige lokken.

Jacomine:

- Is een stille, meid van 18 jaar (wanneer ze pas in de winkel komt helpen als winkeljuffrouw) met halflang haar en een breed gezicht.
- Ze is de dochter van een slagerij van een nabijgelegen dorp
- Ze ontpopt zich tot een echte zakenvrouw.
- Ze verlaat Rensing na de zoveelste discussie en gaat in de stad wonen en werken als officemanager

Jans Boerema:

- Woont na de dood van haar moeder alleen.
- Ze is onverzorgd.
- In de lagere school zit ze in de klas van Rensing.
- Komt naar de slagerij met aangereden dieren zoals bv een haas of een konijn.

Rensing senior:

- Heeft Handelschool gedaan, de vakschool bestond nog niet toen hij naar school ging.
- Heeft de thuislagerij van zijn vader omgebouwd tot een echte winkel.
- Ziet dat zijn zoon aanleg heeft voor het vak, maar weinig aandacht heeft voor de klanten

Moeder Rensing:

- is opgegroeid in Siddeburen, in een bakkerij.

- Ze is het slagersbedrijf beu en is blij wanneer Rensing junior mee in de beenhouwerij kan staan na zijn opleiding.
- Na het overlijden van Rensing senior gaat ze meer en meer naar haar familie. Uiteindelijk blijft ze permanent bij haar zus wonen.

Stijl

“Daar stond ze, van hem weggedraaid. Al van tien meter afstand wist hij hoe haar huid zou aanvoelen, hoe zijn handen over haar rug zouden glijden, hoe de wervels als een kralenketting op de kam van haar rug zouden liggen. Ze was een en al vlees: gezond en stevig, dikke billen, lange lendenen.” (p.67)

- Stel dat je het boek nog niet hebt gelezen en je leest deze zin. Wie beschrijft de persoon die kijkt? Welk gevoel krijg je? (verliefde persoon die kijkt naar een andere persoon, of misschien iets meer sinister omdat de persoon van op een afstand kijkt)

Wanneer we deze passage verder lezen komen we pas te weten dat Rensing een koe beschrijft. “Zij was het; hij wist het zeker. In gedachten bewoog hij het buigzame staal al om de kom van haar achterpoot, ...” (p.67)

- Hoe voelde dit voor je? Voelde je liefde, respect? Voelde je iets anders?
- Vervang het woord ‘achterpoot’ door bijvoorbeeld ‘voet’. Krijgt de tekst dan een andere betekenis voor je? (stalker, seriemoordenaar, ...)

Schrijfoopdracht

MATERIAAL

- Papier
- Schrijfgerei

Probeer op dezelfde manier te schrijven over een dier, groente, bloem, insect of iets anders waar je enorme bewondering voor voelt.

- Het boek is niet dik, maar heeft veel inhoud. Hou je van deze bondige, onopgesmukte stijl? Waar elk woord gewikt en gewogen wordt voor het door de auteur neergeschreven wordt?

“Schrijven is schrappen” is een bekend advies dat wordt gegeven aan schrijvers om hun tekst beter te maken: www.creatiefschrijven.net/schrijven-is-schrappen

- Neem de tekst die je geschreven hebt. Kan je hier nog in schrappen?

Titel

“..., zijn ossenborst, haar lenden, ...” (p. 74)

“..., over die verdwaalde os waarmee ze getrouwd was, ...” (p.154)

- Waar verwijst de titel volgens jou naar?
- In de intro lezen we ‘voor de ossenkoppen’. Wat wil de auteur hier mee zeggen? (Boek over dieren/ slagers. Als we de oude schrijfwijze ‘ossekop’ opzoeken krijg je als mogelijke

verklaring 'Stuurs mens'. Ossekop – de betekenis volgens Groot woordenboek der Nederlandse taal)

→ Als je deze betekenis kent, bekijk je de aanspreking / titel dan anders? Is Rensing een stuur mens?

Tijd

- In welke tijdsperiode speelt het verhaal af? Waar kan je dit van afleiden?
- (Het boek "Handboek voor de slager" is oorspronkelijk van 1955.
 - Opkomst van supermarkten is een belangrijke gebeurtenis.
 - Foto op de cover voelt retro aan.
 - Hoewel er niet echt een periode wordt aangegeven in het verhaal kunnen we aannemen dat het verhaal start +- jaren 60.
 - Op de website van de uitgeverij staat "Wanneer Rensing in 1975 van de Slagersvakschool komt ..." <https://www.hollandsdiep.nl/boek/2958/manik-sarkar-ossenkop.html>)

Einde

→ Wat dreef Rensing tot zijn wanhoopsdaad?

Eenzaamheid:

"Hij denkt aan de vrouw die bij hem wegging. Het kind dat hij nooit heeft gewild. Had een kind hem kunnen redden, had Jacomine hem kunnen redden als ze niet was weggegaan? Echte eenzaamheid komt van binnen en er is niks, niks, niks wat daar iets aan kan doen, ..." (p.168)

Perfectionisme:

"... de jongen zo opging in de bewerking van een bijzonder mooie varkensachtervoet dat hij alles om zich heen vergat." (p.41)

"Het beste vlees verkocht hij al. Alleen waren de mensen te dom om dat te zien".

→ Wat vind je van het einde?

→ Ben je het eens / oneens met de volgende uitspraak van een recensie?

"Het enige bezwaar tegen *Ossenkop* is het slothoofdstuk, dat een ongeloofwaardige climax biedt die de roman volgens mij helemaal niet nodig heeft."

www.tzum.info/2025/05/recensie-manik-sarkar-ossenkop/

→ Of sluit je meer aan bij de uitspraak van deze recensie?

"En de finale is uitgeroepen mooi, met een slot dat zowel verrassend als dramatisch is."

www.de-lage-landen.com/article/ossenkop-van-manik-sarkar-de-eenzaamheid-van-de-idealistische-dorpsslager/

2

VERWERKING

- Wat zijn jullie eetgewoonten? Eten jullie vlees?
Indien niet: wat vind je er van dat andere mensen vlees eten?
Indien wel: koop je (of je ouders) dit bij een lokale slager of bij de supermarkt? (Hou de discussie respectvol voor iedereen zijn keuzes.)
- Kan je je inleven in de trots die Rensing voor zijn vak voelt?
- Ondanks dat Rensing dieren slacht om op te eten heeft hij heel veel respect voor de dieren. Herinner je je passages waar Rensing zijn respect voor dieren doorschijnt?

Het voorval met het vogeltje in de klas:

Rensing vindt dat de leraar het verkeerd heeft aangepakt waardoor het dier pijn heeft gevoeld. Hij vertelt aan zijn klasgenoten hoe het wel moet. Hierdoor krijgt hij de naam 'dierenbeul' en wordt uitgemaakt voor moordenaar, zoals zijn vader.

- “Dierenvrienden waren het. Ze hielden van alles wat leefde, behalve van de kippen waar ze de botten van afkloven, de varkens die hun moeders voor ze roosterde, de pissebedden die ze vertraptten, de vliegen die ze de vleugels uittrokken en vervolgens aan hun lot overlieten, ...” (p.33)
- “Niemand begreep de dieren beter dan hij, vooral de koe, de onbetwiste koningin van het dierenrijk.” (p.127)
- “Hij was slager, geen doodgraver, geen dikke blauwe bromvlieg die loert op rotting en verderf.” (p.127)

3

VERDER LEZEN

- Een slagerszoon met een brilletje / Tom Lanoye (Prometheus, 1985)

Verder kijken:

- Van vlees en bloed / Tom Van Dyck en Michiel Devlieger (Woestijnvis en VRT, 2009)

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Birgit Reynders, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye